

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за заемане на академичната длъжност доцент в направление 2.1. Филология (Общо и сравнително езиковедие – угрофински езици), обявен в ДВ бр. 20 от 17.03.2015 г.

Рецензент: проф. дфн **Юлияна Стоянова**

Гл. ас. д-р Ина Вишоградска е единствен кандидат в обявения конкурс за доцент по научната специалност 2.1. Филология (Общо и сравнително езиковедие – угрофински езици) за нуждите на Катедрата по класическа, новогръцка и унгарска филология във ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски“.

Веднага бих желала да подчертая, че тази кандидатура е безспорна, тъй като отговаря на всички условия за заемане на академичната длъжност доцент.

Даже бегъл поглед върху творческата биография на д-р Ина Вишоградска разкрива стремителното ѝ професионално израстване като специалист в областта на лингвистиката с много широк изследователски профил и с доказани преподавателски умения.

Д-р Ина Вишоградска завършва Сегадския университет с магистърска степен по унгарска (2001 г.) и английска (2000 г.) филология. Специализира двукратно в същия университет с десетмесечни изследователски стипендии (през 2006 и през 2007 г., с научен ръководител проф. Имре Тот) и прекарва един семестър (през 2003 г.) в Института по езиковедие към Унгарската академия на науките, Будапеща, под ръководството на Петер Шиптар. Към тези специализации се добавят други две – едносеместриална в Елсинор, Дания (2000 г.) и шестмесечна в Центъра по теоретична лингвистика на Лайденския университет (2006) с научен ръководител проф. Йерун ван де Вейер. Отличните ѝ изяви по време на последната специализация ѝ донасят престижната награда Huygens за надеждни млади учени от Холанското министерство на образованието (2006 г.).

Проучила основно научноизследователските традиции и практики на споменатите по-горе престижни средно- и западноевропейски университети, Ина Вишоградска, след редовна докторантура към Катедрата по класическа, новогръцка и унгарска филология във ФКНФ, подготвя и успешно защитава докторската си дисертация (2008 г.), посветена на адаптирането на славянски заемки в унгарския език. Година по-късно, през 2009 г., на конкурса, посветен на 120-та годишнина на СУ „Св.

Климент Охридски“, тя получава за дисертационния си труд първа награда в категория „Езикознание“.

Д-р Ина Вишоградска започва преподавателската си дейност в Катедрата по класическа, новогръцка и унгарска филология при ФКНФ през 2004 г. като асистент на хонорар; от 2010 г. тя е вече главен асистент към Катедрата, където работи и в момента. През последните години тя не само води семинарни занятия, но е разработила и три лекционни курса: „Увод в унгарското езикознание“ (задължителен в бакалавърската програма) и избираемите дисциплини: „Славянските заемки в унгарски език“ за бакалаври и „Езиков контакт“ за магистри.

За нейната отлична научна и преподавателска подготовка свидетелстват също така лекциите, изнесени в чуждестранни университети: „Advanced Phonology“ – лекционен курс през летния семестър на 2005/2006 г. в магистърската програма по теоретично езикознание към Центъра по езикознание на Лайденския университет; и „Syllable structure explains antiharmony (Hungarian evidence?)“ – през 2008 г. във фонологичния кръг по генеративна и постгенеративна фонология в Амстердамския университет.

В конкурса за доцент д-р Ина Вишоградска кандидатства със следните научни позиции, които са публикувани след защитата на нейната докторска дисертация: една монография, 22 статии (9 от които в престижни чуждестранни научни издания) и множество участия в национални и международни научни форуми. В справката за публикационната и цитатната активност на д-р Вишоградска са открити 7 библиографски цитирания, 4 от тях в чуждестранни издания.

Научната продукция на кандидатката се отличава с широта и разнообразие на разработваната проблематика и включва няколко тематични области: сричката като формален обект на изследване в общата фонология и в съпоставителен план; стратегиите на адаптиране на английски заемки в унгарски език; различни аспекти на диахронията в българо-унгарските езикови контакти; концепция за създаване на електронен корпус на славянските заемки в унгарски; видообразуването чрез префиксация в български и унгарски; проблеми на социопрагматиката при някои речеви актове – съпоставка между български, унгарски и английски.

Първите две тематични области са водещи в научната продукция на д-р Ина Вишоградска. Проблеми, свързани със структурата на сричката, са разработени в монографията ѝ и в няколко статии (под № 3, 9, 12, 16, 18).

Ще се спра най-напред на монографията (204 стр.) със заглавие „Структура на сричката (съпоставително изследване)“, която има качествата на хабилитационен труд. Структурирана в увод, четири глави, заключение, приложения, библиография и списък на използваните знаци и съкращения, тя е посветена на актуалния и дискуссионен проблем за сричката – като формален обект на изследване в общата фонология и в съпоставителен план върху материал от три езика: английски, унгарски и български. Монографията е първото по рода си изследване, което постига единно описание на сричките конфигурации в езици, различаващи се генеалогично и типологично, като използва общата теоретична рамка на генеративния подход предядро-рима. Резултатите от съпоставителните анализи на сричката в разглежданите езици дават възможност също така да се апробира приложимостта на избрания нелинеен генеративен модел върху изобилие от емпирични данни. Безспорно приносен характер имат установените паралели между сравняваните езици, които говорят за универсални тенденции при конструирането на сричката; такива паралели се откриват например при организирането на предвокалните консонантни струпвания в отделни групи, независимо от особеностите на фонологичната система и фонотактиката на отделния език. На фона на универсалните сричкови конфигурации се открояват езиковоспецифични характеристики, при чието обяснение се подчертава връзката между фонологичното равнище и морфологичната и словообразователната структура. Авторката стига до убедителния извод, че доминирането на префиксите в българския език обуславя по-голямо струпване на предвокални консонанти (до четири на брой) и по-ограничено струпване – в следвокална краесловна позиция (до 3 консонанта), докато в английския и унгарския език се наблюдава точно обратното явление: поради доминирането на афикси в краесловието тези езици са по-богати на следвокални краесловни струпвания (до четири на брой), а началните клъстъри съдържат не повече от 3 консонанта. Особено интересни и приносни са наблюденията, разкриващи спецификата на трите езика по отношение на сонорната йерархия. Те говорят в подкрепа на тезата, че „ограниченията, които важат за конструирането на сричката, варират в зависимост от нивото на реализиране, а именно, на ниво дума, т.е. началословие, средисловие и краесловие.“ (стр. 169).

Бих желала да подчертая актуалността на разработваната в монографията проблематика, отличното познаване на съществуващите научни постижения в областта

на фонетиката и фонологията и нещото им прилагане към контрастивното описание на структурните особености на сричката в трите изследвани езика. Тези качества предопределят и по-широкото предназначение на тази книга, въпреки строго професионалната ѝ профилираност.

Съвсем бегло ще отбележа и останалите публикации на д-р Ина Вишоградска. Статиите под № 5, 8, 17, 20 и 21 са посветени на езиковите контакти. № 2 и № 6 съдържат приноси към стратегиите на адаптиране на английски заемки в унгарски език в съпоставка с подобни стратегии в български език. Проследяват се езиково специфичните процеси на адаптация и се предлага модел, общ за двата езика при инкорпорирането на глаголни заемки. Статиите под №7 и № 14 разглеждат в теоретичен план особеностите на фонологичното адаптиране в унгарския език като приемник, а № 4 – на адаптирането в този език на ранни славянски заемки. В други три публикации (№ 8, 17 и 20) се анализира езиковият контакт между „голям език“ (английски) и „малък език“ (унгарски или български). Проблематиката на българо-унгарските езикови контакти се разисква в по-широк лингвистичен и социопрагматичен контекст в № 5, като обект на изследване са българоезични малцинства в обкръжението на унгарски и английски език. Принос в анализирането на различни аспекти на диахронията при българо-унгарските езикови контакти съдържа № 21, където се представя двупосочното влияние – от български към унгарски (между 9-13 век) и от унгарски към български (през 20 век).

Интерес представят също така статиите, разработващи концепцията за създаване на електронен корпус на славянските заемки в унгарски (№ 13 и 15); откритие в тях са изворовите данни за славистиката и българистиката, които са събрани в трудовете на унгарски учени. Публикациите, които анализират някои речеви актове в български и унгарски и в български, унгарски и английски (под № 10 и 19), също имат приносен характер, доколкото предлагат контрастивен поглед в оскъдно проучената област на социопрагматиката.

Този твърде кратък преглед на публикационната дейност на д-р Ина Вишоградска я представя като завършен изследовател с широка лингвистична култура, детайлно познаване на най-актуалното състояние на теоретичната лингвистика, със зряло аналитично мислене, критически подход към теоретичните проблеми и

способност за задълбочено анализиране на емпиричните данни. Всичко това дава основание за висока оценка на нейните качества като учен.

Израз на авторитета на д-р Ина Вишоградска като изследователка е членството ѝ в престижни международни научни и организационни структури (Асоциацията на младите езиковеди – от 2004 г. и Европейската лингвистична асоциация – от 2009 г.), както и участието ѝ в дискуссионния фонологичен кръжок Sound Circle (Холандия) – от 2006 и в Будапещенския фонологичен кръг BuPhoS при Унгарската Академия на науките и Университета „Йотвьош Лоранд“ – от 2005 г.

Високата научна квалификация на д-р Ина Вишоградска намира приложение и в участието ѝ в проекти – 2 университетски, 2 национални, на един от тях – ръководител („Славянските заемки в унгарски език“ към Националния фонд „Научни изследвания“) и 1 международен. Повечето от проектите имат пряко отношение към изследователските области в научното творчество на д-р Вишоградска, така че чрез тях се осъществява така трудно постижимата връзка между науката и практиката.

Заслужава да се спомене и дейността на Ина Вишоградска като координатор по Еразъм за специалността Унгарска филология – дейност, която тя изпълнява в продължение на цяло десетилетие (от 2005 г. насам).

Обобщавайки казаното, бих желала да обърна внимание върху достойнствата на д-р Ина Вишоградска като преподавател, изследовател, организатор, участник в проекти и не на последно място отзивчив колега. Смятам, че кандидатката отговаря на всички законови изисквания за заемане на длъжността „доцент“.

На това основание бих желала убедено да предложа избирането ѝ на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност 2.1. Филология (Общо и сравнително езиковедие – угрофински езици), както и да апелирам към останалите членове на научното жури да дадат положителен вот.

5.08.2015

/Проф. дфн Юлияна Стоянова/